

ANALISIA

Tortura, ezkutuko krimena?

Urko Apaolaza Avila

@urkoapaolaza

ARGAZKIA: ETB

ETB2k *Tortura, el crimen mejor escondido* dokumentala eman zuen igande gauetz 360 grados saioan, eta askori oraindik hotzikara ez zaio gorputzetik joan han entzundakoengatik. Eman-kizunak momentu batzuetan hartzen duen estilo sentsazionalistaz edo dituen hutsune larriez –batez ere Ertzaintzak egindako torturez ari denean– hitz egin dezakegu. Baina torturaren drama islatzea lortu duela zalantzarik ez da.

“Labezomorroa zapaltzean entzuten den ‘krak’ bera sentitu nuen nire barnean”, dio Enkarni Blancok, Guardia Zibilak 1992an torturatua. Polizia-etxean nola bortxatu zuten pertsona batek detale osoz telebista publikoan kontatzea ere ez da ohikoa, Suitzatik Nekane Txapartegik egin bezala (irudian, ezkerrean).

Baina ezin gaitzeko orain harritu. Torturazailen inpunitatearen atzean ez dago ezjakintasunik. Txapartegiren testigantza aspaldi ezagutzen dugu, beste zientotika atxilotuena moduan. Nork ez du ikusi Unai Romanoren aurpegi ubeldua? Atzerago, 1976an, astekari honek munduari lehen aldiz torturen aztarnak bistarazi zizkion Anparo Arangoaren argazkiekin.

Nazioartean azken 50 urtetan jakin dute hemengo torturen berri. 1969an,

Josu Barandika abade exiliatuak Paulo VI. Aita Santuari Genevan eskura eman zion “Euskal Herriko errepresioaren txostena”, poliziaren torturen marrazkiekin eta guzti. “*Je verrai*” esan zion honek birritan, ezustekoa pasa eta gero. Hortik denbora batera, Nigeria eta Vietnamen pare jarri zuen Espainia Aita Santuak, bere kardinalen aurrean.

Tamalez, Martin Villaren garaiko argudioek egun jarraitzen dute gertaturikoa minimizatzen eta zurrizten: bateko ustezko salaketa faltsuak, besteko erroreak... ETB2ko dokumentalean, Carmen Solano UCDko diputatu ohiak dio ETAREN atentatuen aurrean atxilotu bati egin ziezaioketen gutxienekoa zela torturatzea, guardia zibilen ustez.

Ezkutuko krimen izateagatik baino, euskal gatazkaren testuinguruan jaso duen babes politikoagatik irau du torturak modu sistematikoan. Estatuak urteotan praktika hori erabili du jendartearen terrorea zabaltzeko, helburu estrategikoekin. Berdin komando bateko liberatuari, nola egunkari bateko kideei edo gazte erakunde batean zegoenari. Oinarri politiko hori kontuan eduki gabe nekez lortuko dugu malko hutsetatik harago, torturatuentzako egiazko aitortza eta erreparaziorik.

EKONOMIAREN TALAIAN

Eskola jantokietako iruzurren erantzuleak

Juan Mari Arregi

Eusko Legebiltzarreko batzorde batek 2003 eta 2015 artean eskola jantokietan izandako iruzurra ikertzen dihardu; iruzur horren ondorioz dozenaka milioi euro galdu dituzte diru-kutxa publikoek. Sektoreko enpresek adostu zuten merkatua banatu eta zerbitzuaren prezioa nahita puztea. Oso larria, eskandalagarria eta susmagarria da administrazioak urte horietan konpainia talde bat kontratatzea, euren artean prezioak puzten aritzea, eta alarmak ez jotzea. EAEko Justizia Auzitegi Nagusiak dioen moduan, harriztekoa da “denbora tarte luze horretan ez egotea erreakzio edo ikerketarik, ezta inongo badaezpako kontsulta, ez salaketarik ere” Eusko Jaurlaritzaren partetik, nahiz eta “esleipenak sistematikoki esku beretan geratzen ziren”.

Joan den astean batzorde horren aurrean agertu dira Cristina Uriarte Jaurlaritzako Hezkuntza sailburua (EAJ) eta bere aurreko hirurak: Isabel Celaá (PSE), Tontxu Campos (EA) eta Angeles Iztueta (EA). Ustekabean eta errezelo gehiago sortzeko, euren deklarazioa adostu balute moduan hitz egin dute, esanez ez zutela susmo edo irregulartasunik atzeman euren agintaldietan, eta legearen barruan aritu zirela. Noski, ez dute berengain hartu diru publikoari egindako iruzurraren erantzukizun politikorik.

Halako narraskeria ezin da horrela geratu ordea. Eusko Jaurlaritzako kargu ohiek diote iruzur praktika hori ez zutela sustatu edo babestu, baina haiek eta exekutiboa bera gutxienez badira erantzule politikoak, euren pasibotasun, moteltasun eta kontrol faltagatik. Ezin da onartu erantzulerik ez egotea eta Hezkuntza sailburuak lasai asko etxera joatea. Batzordeak ez luke iruzur milioidun horren ikerketa oinarrikerik gabe itxi behar: enpresa kartel horrekiko konplizitatearen itzala luzezia litzateke.